

La “guerra” continua "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

10/01/2011

L'1 de setembre de 1939 l'exèrcit alemany comandat per Von Brauchitsch havia envaït Polònia amb 44 divisions i un milió d'homes. Dues setmanes després, per l'est, hi havia entrat també l'URSS. En quinze dies, Polònia va deixar d'existir. Però aquesta vegada, França i la Gran Bretanya no es limitaren a

condemnar el fet, sinó que van declarar la guerra a Hitler. I Hitler va respondre declarant la guerra al món.

Des del novembre del 39, que el congrés nord-americà va aprovar la llei *Cash and Carry*, amb la qual es liberalitzava l'exportació d'armes a Gran Bretanya i França, la guerra a Europa va adquirir encara més dramatisme. L'URSS va envair Finlàndia, i després els països bàltics, mentre el Reich ocupava Dinamarca i Noruega, primer, i Holanda i Bèlgica, a continuació. Churchill, a Londres, és encarregat de formar un govern de concentració, i adverteix que no té altra recepta, davant la guerra, que “sang, suor i llàgrimes”. De moment, però, l'exèrcit britànic del continent és evacuat a l'illa, el govern francès es trasllada a Bordeus, els alemanys entren a París i Pétain capitula.

Poc més tard, per mediació del mateix Pétain, la Gestapo lliurarà el president Companys a les autoritats franquistes.

La guerra, encara europea, es farà durant un temps en l'aire, damunt d'Anglaterra, on la inferioritat numèrica dels Spitfire i els Hurricane de la RAF, davant els Stukas de la Luftwaffe, es compensarà per la més gran qualitat tècnica dels aliats, i sobretot dels seus pilots britànics, polonesos, txecs, holandesos, belgues, noruecs i francesos.

El pacte entre Alemanya, Itàlia i Japó, als quals se sumaren successivament Hongria, Romania, Eslovàquia, Bulgària i Croàcia, fou un fet un any després de començada la guerra. Itàlia, amb les esquenes cobertes, atacà Grècia, però sense acabar de dominar-la. Alemanya continuava castigant Anglaterra des de l'aire i, davant la inoperància italiana, envai

finalment Grècia. També atacà Iugoslàvia, el mes d'abril del 41, però aquesta havia signat un pacte previ amb Moscou, la qual cosa anunciava una immediata confrontació amb Rússia, que començà, en efecte, el mes de juny. Mentrestant, la guerra s'estenia també pel Mediterrani i el nord d'Àfrica: Líbia, Somàlia, Malta, Creta, Egipte... A Amèrica, els Estats Units es preparaven per defensar-se dels possibles atacs, fent acords amb altres països de la seva zona d'influència: la guerra ja era mundial.

A França va traspasar Manuel Azaña, de mort natural, a començament de novembre del 1940, uns dies després que el president Lluís Companys fos afusellat pel règim nacionalista a Barcelona. Tres mesos i mig més tard, a Roma, moria també Alfonso de Borbón y Habsburgo, després d'abdicar els seus precaris drets a la corona

espanyola en el seu fill Juan de Borbón y Battemberg. Malgrat tot, com que tampoc l'aixecament militar del 36 no s'havia fet en nom de la monarquia, Franco ja havia decidit que l'exrei i tota la seva família – malgrat que havien donat suport, des de l'exili, a la rebel·lió– havien renunciat tàcitament a regnar, i que havien posat aquella qüestió en les seves mans.

Al llarg de l'any 40, als que havíem passat una part significativa de la guerra en zona republicana ens esperava, temps després del final de la contesa, un bon cop d'efecte. De res no valia que molts de nosaltres haguéssim passat després un any o dos, o més i tot, servint l'exèrcit “nacional”. Tampoc no servia d'excusa que el fet d'haver estat anteriorment en territori “roig” hagués estat fruit d'una casualitat insalvable. Revisats els expedients, un per un, el que comptava era que

hi havia gent que havien estat en contacte amb l'enemic, i per tant ens calia una ulterior repassada disciplinària o ideològica, com a mínim, no fos cas que ens hagués quedat alguna cosa noïble a dins.

L'agost de 1940, en efecte, vaig ser cridat a files, «para completar el tiempo del servicio militar obligatorio», segons em van dir, i sense saber del cert el temps real que duraria l'assumpte.

Comptava que en Raimon em podria substituir en les tasques que jo portava a l'Acció Catòlica, mentre era fora, però em va dir que no podria dedicar més temps de l'imprescindible a fer aquella feina, perquè ja tenia prou activitat. El doctor Cunill hauria de buscar-se un altre substitut.

Em destinaren al Marroc. Vaig estar un parell de mesos de metge militar al soc anomenat Jemiz de Anjera, un

campament de barraques que s'havia improvisat no gaire lluny de Tetuan. Ho vaig passar molt malament. Allò era la reedició corregida i augmentada de l'època de Requena, i a més a més per sorpresa. Estalvio els detalls.

Afortunadament, allí estant m'arribà per via oficial una notificació que em convocava a un examen per accedir al Premi extraordinari de llicenciatura, i em van donar permís per desplaçar-me a Barcelona.

L'octubre, efectivament, vaig fer l'examen, que em va representar guanyar aquell premi de llicenciatura. I durant els dies que durà l'estada a Barcelona, sortí a la premsa una notícia segons la qual els que havien fet la guerra al bàndol "nacional" podien quedar-se a la península per completar el servei.

Potser la informació era equívoca, i permetia diverses interpretacions.

Però comptant el temps de Burgos, Santander, Guadalajara, Terol, Requena i el Marroc, jo ja havia passat gairebé dos anys sencers a l'exèrcit. I encara no s'acabava, perquè havia de tornar-hi, i fins qui sap quan. Vaig agafar pel mot aquella notícia, fent-ne la interpretació més benèvola per a mi, i disposat a arribar allà on calgués. No pensava tornar a l'Àfrica.

Consultada la situació amb els militars de Barcelona, els *mandos* accediren a canviar-me de destí i, en lloc d'haver de tornar al soc de Tetuan, m'enviaren a Vilafranca del Penedès. Però la reacció dels altres comandaments, els militars del Marroc, que m'havien deixat sortir d'allà amb un simple permís temporal per fer un examen i suposant, per tant, que tornaria de seguida, fou fulminant. Al cap d'uns dies, arribà una ordre a Vilafranca perquè tornés a Tetuan.

Aquella notícia del diari devia ser només per als qui encara no s'havien incorporat a cap unitat i esperaven destí. Aleshores, per primera i última vegada a la meva vida, vaig decidir voluntàriament caure malalt. Vaig acomiadar-me dels de Vilafranca, dient-los que me n'anava a l'Àfrica, i un cop a Barcelona vaig anar de dret al Clínic. El diagnòstic que em van fer, enmig de somriures de complicitat, fou una cardiopatia. Havia aconseguit provocar-ne alguns símptomes externs, a còpia de cafès. Vaig mobilitzar tota la família, per aconseguir que hi hagués marxa enrere en l'ordre de tornar al Marroc. Va haver-hi peregrinacions al govern militar. I ho vam aconseguir. Em van tornar a destinar a Vilafranca, atenent a la meva delicada salut.

Malgrat tot, durant un cert temps, arribaven encara a casa reclamacions, a través d'instàncies

militars oficials de l'exèrcit d'Àfrica, que deien que jo era un desertor. A Tetuan consideraven que tot havia estat un estratagema meu per fugir d'allà. No eren ximples, no. Però jo encara vestia de militar, i estava en una caserna! Talment com si fossin dos exèrcits, cadascun amb les seves dèries. No era el meu problema. Que es posin d'acord, pensava, si volen res de mi.

Estava certament, a l'exèrcit. Era el metge del quarter de sanitat de Vilafranca. Però Déu n'hi do el canvi. Moltes tardes les dedicava, en sortir de la caserna, a anar a la biblioteca de la Caixa local per llegir novel·letes en alemany. En Soriano m'havia parlat de les beques Von Humboldt, i ja tenia mig decidit que si n'aconseguia cap, aniria a Alemanya. M'hi vaig passar moltes hores, amb aquelles novel·letes. Al soc de Tetuan, no cal dir-ho, no hi havia res a fer, quan sorties del recinte militar.

Aquí, almenys, hi tenia llibres a l'abast.

A la biblioteca hi anava molta gent jove. Un bon dia una noia s'assegué davant meu. Força bonica. Era ben clar que m'anava al darrere: es va passar tota l'estona aixecant la vista del seu llibre i mirant-me, gairebé amb descaradura. Em va semblar que aquella cara la coneixia. No era a la parròquia, que l'havia vist?

Jo anava a missa cada dia, aleshores. I l'endemà, en efecte, ella era a l'església. I després, a la biblioteca, l'escena de la vigília es repetí: ella observava amb curiositat les meves lectures, em mirava.

Jo, al capdavant, vaig començar a correspondre-li, amb algun esguardet i un mig somriure que volien ser, al principi, solament condescendents, però que després foren clarament còmplices.

Fins que un bon dia vaig decidir passar a l'atac. Una noia bufona, pietosa, intel·lectual i que s'interessava per mi: què més puc demanar? –pensava. La vaig aturar, enmig del carrer, i li vaig dir clar i llampant que ja fóra hora que ens coneguéssim. I com de fet, començàrem a sortir plegats.

Sortíem com es feia aleshores: anàvem acompanyats de la seva germana, que feia de carrabina. Ella anava a la mateixa missa que jo, cada dia. I se'm va acudir fer algunes indagacions, a través d'un capellà de la parròquia. El bon mossèn em desenganyà una mica:

–No n'hi facis gaire cas, d'aquestes coses: ella, abans d'aparèixer tu, no venia pas cada dia a missa.

Tanmateix, vaig pensar, potser abans no anava a missa, però ara sí. Potser abans no anava a la biblioteca, però ara sí que hi anava. I evidentment, jo

li interessava, i no tenia altres compromisos. I era una bona noia. I doncs, va continuar el festeig.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca-ad/article/la-guerra-
continua-memoria-ingenua/](https://dev.opusdei.org/ca-ad/article/la-guerra-continua-memoria-ingenua/)
(24/08/2025)